

Láhka (2009:724) našuvnnalaš minoritehtain ja minoritehtagielain

t.o.m SFS 2018:1367

SFS nr: 2009:724

Departemeanta/eiseváldi: Kulturdepartemeanta

Dahkkojuvvon: 2009-06-11

Divvojuvvon: t.o.m. SFS 2018:1367

Rievddanregisttar: SFSR (Ráđđehuskansliija)

Gáldu Ollesdeaksta (Ráđđehuskansliija)

1. Almmolaš mearrádusat

1 § Dát láhka siskkilda mearrádusaid našuvnnalaš minoritehtain, našuvnnalaš minoritehtagielain, hálddašanguovlluin ja rievttis geavtit minoritehtagiela hálddašaneiseváldiid luhtte ja duopmostuoluin ja maiddá boarrásiidfuolaheami mearrádusain. Láhka siskkilda maid mearrádusaid lága heiveheami čuovvumis. Láhka (2018:1367).

2 § Našuvnnalaš minoritehtat leat juvddálaččat, romerat, sámit, ruohtasuopmelaččat ja durdnosleagilaččat ja dat čuovvu Ruoŧa geatnegasvuoda Eurohpárádi rámmakonvenšuvnna jelgii našuvnnalaš minoritehtaid suddjemis (SÖ 2000:2) ja eurohpalaš njuolggadusas riikkaosi dehe minoritehtagielas. (SÖ 2000:3).

Giellalágas (2009:600) oaidná ahte našuvnnalaš minoritehtagielat leat suomagiella, jiddisch, meänkieli, romani chib ja sámeagiella.

3 § Gielddat ja regiovnat galget diedihit našuvnnalaš minoritehtaide sin vuoigatvuodaid ja almmolaš vásttus dán lága jelgii dain čállosiin maidda láhka čujuha. Seamma guoská stáhtalaš hálddašaneiseváldiid maid doaibma lea mearkkašahti našuvnnalaš minoritehtaide dehe minoritehtagielaide. Láhka (2018:1367).

4 § Giellalágas (2009:600) namuhuvvo ahte servodagas lea erenomáš vástu suddjet ja ovddidit našuvnnalaš minoritehtagielaide. Servodat galgá maid muđui ovddidit našuvnnalaš minoritehtaid vejolašvuodaid seilluhit ja ovddidit iežaset kultuvrra Ruoŧas. Máná kultuvrralaš identitehta ovddideapmi ja minoritehtagiela geavtin galget ovddiduvvot erenomážit.

5 § Hálddašaneiseválddit galget addit našuvnnalaš minoritehtaide vejolašvuoda váikkuheapmái jearaldagaide mat gusket sin ja nu guhkás go lea vejolaš ráđđádallat minoritehtaiguin dakkár jearaldagain.

Ráđđádallan vuosttas bihtá jelgii galgá dáhpáhuvvat ahte hálddašaneiseváldiid dollet ráhkaduslaš ságastallama našuvnnalaš minoritehtaiguin dárkkuhussan bastit váldit vuhtii sin oainnuid ja dárbbuid eiseváldiid mearrádusaidahkamis. Láhka (2018:1367).

Lágas (2022:66) mii guoská konsultašuvnna sámi álbmoga guoskevaš áššiiguin, leat erenomáš mearrádusat mat gusket konsultašuvnnaid sámi álbmogiin. Láhka (2022:68)

5 a § Hálddašaneiseválddit galget erenomážit ovddidit mánáid ja nuoraid vejolašvuodaid váikkuheapmái ja ráđđádallamii jearaldagain mat gusket sin ja heivehit hámiid dasa sin eavttuide. Láhka (2018:1367).

5 b § Gielddat ja regiovnínat galget dohkkehit ulbmiliid ja rávvagiid sin minorigitehtapolitiikkalaš bargui. Dieđut ulbmiliin ja rávvagiin mat leat dohkkehuvvon vuosttas bihtá jalgii galget gáibidettiin guđđojuvvot dan eiseváldái geas lea čuovvunvástu 20 §jalgii. Láhka (2018:1367).

2. Hálddašanguovllut

6 § Suomagiela hálddašanguovlun dárkkuhuvvo gielddat Botkyrka, Eskilstuna, Jiellevárri, Hallstahammar, Haninge, Haparanda, Huddinge, Håbo, Giron, Köping, Bájil, Sigtuna, Solna, Stockholm, Södertälje, Tierp, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Uppsala, Älvkarleby, Österåker, Östhammar ja Övertorneå.

Meänkieli hálddašanguovlun dárkkuhuvvo gielddat Jiellevárri, Hápárándi, Giron, Bájil ja Övertorneå.

Sámegiela hálddašanguovlun dárkkuhuvvo Árrjáltluovvi, Árvvesjávri, Berg, Jiellevárri, Herjedaelie, Johkamohkki, Giron, Likkssjuo, Málage, Suorssá, Luspie, Straejmie, Ubmi, Vuoltjere, Åre, Älvdaelie ja Staare.

7 § Eará gielddat go dat mat namuhuvvo 6 §:ás sáhttet ohcama maŋnel beassat suomagiela, meänkieli dehe sámegiela hálddašanguovlun. Ráđđehus váldá mearrádusa jus gieldda beassá hálddašanguovlun. Gieldda mii gullo hálddašanguovlui ráđđehusa mearrádusa mielde sáhtta ohcat ráđđehusa beassat eret hálddašanguovllus. Ráđđehus oázžu mearridit eret beassama jus leat erenomáš loses ákkat. Ráđđehus oázžu dieđihit rávvagiin laktáseamis ja eret beassamis hálddašanguovllus. Láhka (2018:1367).

3. Riekti geavahit suomagiela, meänkieli ja sámegiela eiseválddiid luhtte

8 § Ovttaskasolbmoss lea riekti geavahit suomagiela, meänkieli sihke sámegiela iežas njálmmálaš ja čálalaš aktavuodáiguin hálddašaneiseválddiiguin maid geográfalaš doaimmaguovlu ollásit dehe oassái guoská minorigitehtagiela hálddašanguovlui. Dat guoská áššiid maidda ovttaskasolmmoš lea oasálaš dehe sadjásaš oasálaš, jus áššis lea čanastat hálddašanguovlui.

Jus ovttaskasolmmoš geavaha suomagiela, meänkieli dehe sámegiela dakkár áššis, eiseváldi lea geatnegas addit njálmmálaš vástádusa seammá gillii. Ovttaskasolbmoss geas váilu juridikkalaš veahkki lea riekti dan lassin gáibidit čálalaš jorgalusa mearrádusas ja mearrádusa ágga áššis suomagillii, meänkieli dehe sámegillii.

Eiseváldi galgá muđuinai viggat váldit vuostá ovttaskasolbmuid sin gillii.

9 § Olbmot geat eai ása hálddašanguovlluin, sis lea riekti geavahit suomagiela, meänkieli dehe sámegiela njálmmálaš ja čálalaš aktavuodáin hálddašaneiseválddi áššiin, maidda ovttaskasolmmoš lea oasálaš dehe sadjásaš oasálaš, jus ášši sáhttet gieđahallat bargit geat máhttet minorigitehtagiela.

10 § Ovttaskasolbmoss lea álo riekti geavahit suomagiela, meänkieli ja sámegiela iežas čálalaš aktavuodáin Riikkabeivviid áittardeddiin dehe vealahanáittardeddiin. Seamma guoská ovttaskasa čálalaš aktavuodáin vuoigatvuodákánsleriin, Dáhkáduskássain, Vearrodoaimmahagain ja Bargogaskusteddiin áššiin main ovttaskas lea oasálaš dehe sadjásaš oasálaš. Láhka (2018:1367).

11 § Hálddašaneiseválddit galget viggat gávdnat bargiid geat máhttet suomagiela, meänkieli dehe sámegiela jus ovttaskasolbmot dárbbasit geavahit gielaset go váldet aktavuodá eiseválddiiguin.

12 § Hálddašaneiseválddit ožžot mearridit sierra áiggiid ja sierra báikkiid váldin dihte vuostá ovttaskasolbmoss gii sárdnu suomagiela, meänkieli dehe sámegiela, sihke atnit sierra telefodnaáiggiid.

4. Riekti geavahit suomagiela, meänkieli ja sámegiela duopmostuoluin

13 § Dat gii lea oasálaš dehe sadjásaš oasálaš riekteáššis dehe áššis hálddašanrievttis, diggerievttis, eanan- ja birasduopmostuolus dehe mearrariektetuolus diggebires, mii ollásit dahje belohakkii laktásit gielddaiguin Jiellevárri, Hápárándi, Giron, Bájila ja Övertorneå, lea riekti geavahit suomagiela dehe meänkieli go riekteášši dehe ášši gieđahallojuvvo, jus riekteáššis dehe áššis lea čanastat soames dáiguin gielddaiguin. Seamma guoská sámegiela dakkár duopmostuolus duopmobiriin mii ollásit dahje belohakkii laktásit gielddaiguin Árrjátluovvi, Jiellevárri, Johkamohkki dehe Giron, jus riekteáššis dehe áššis lea čanastat soames dáiguin gielddaiguin.

Ovttaskasolbmos lea maid riekti geavahit suomagiela, meänkieli ja sámegiela go guoddala duomu dahje mearrádusa ovttá riekteáššis dahje áššis mat duopmostuolut, mat namuhuvvot vuosttaš oasis dán páragráfas, leat mearridan. Láhka (2010:943).

14 § Riekti geavahit suomagiela, meänkieli dehe sámegiela riekteáššiin dehe áššiin duopmostuoluin 13 § jelgii siskkilda rievtti addit áššebáhpiriid ja čálalaš duođastusa dan gillii, riekti oažžut dáid áššebáhpiriid mat gullojit riekteáššái dehe áššái njálmmálaččat jorgaluvvot dan gillii ja riekti njálmmálaš gieđahallamis duopmostuolus sárdnut dan giela. Duopmostuollu galgá jorgalit áššebáhpiriid ja čálalaš duođastusaid ruohtagillii, jus dat eai leat čielgasit dárbbasmeahtumat.

Muđuinai galget duopmostuolut viggat geavahit minoritehtagiela iežaset aktavuodáiguin oasálaččain dehe su sadjásaččain.

Buot riekteáššiin ja áššiin mat siskkildit rievtti geavahit suomagiela, meänkieli dehe sámegiela duopmostuoluin 13 § jelgii lea oasálaččas dehe sadjásaš oasálaččas geas váilu lágalaš veahkki riekti gáibidit duopmomearrádusa ja duopmoákka dehe mearrádusa ja mearrádusákkastallama čálalaččat jorgaluvvon dan gillii.

15 § Dat gii háliida geavahit suomagiela, meänkieli dehe sámegiela ášši gieđahallama áigge duopmostuolus 13 § jelgii galgá gáibidit dan aktavuodas go ášši álggahuvvo dehe vuosttas geardde oasálaš galgá geavtit sátnevuorus áššis.

Gáibádus oažžut jorgalusa 14 § goalmmát čuoggá jelgii galgá buktot ovdan vahku siste das go duopmu dehe mearrádus lea diedihuvvon, jus dakkár gáibádus ii leat bukton ovdan ovdal ášši gieđahaladettiin.

Jus gáibádus minoritehtagiela geavtimis dehe jorgalusa oažžumis bukto ovdan maŋgel go namuhuvvo vuosttas ja nuppi čuoggás dan oažžu hilgut. Dakkár gáibádusa oažžu maid hilgut jus lea čielggas ahte das lea soahpameahtun dárkkuhus.

16 § Jus oasálaččas dehe sadjásaš oasálaččas lea riekti geavahit suomagiela, meänkieli dehe sámegiela riektegeavvamis, dulka galgá adnot. Mearrádusaid dulka birra leat 5át kapihttalas 6-8 §§ ja 33át kapihttalas 9§ riektegeavvanlágas ja 50-52 §§ hálddašanproseassalágas (1971:291).

5. Suomagiella, meänkieli ja sámegiella ovdaskuvllas, dihto eará pedagogalaš doaimmas ja boarrásiidfuolaheamis

17 § Riekti ovttaskasolbmuide dihto dáhpáhusas fállat ovdaskuvlla ja dihto eará pedagogalaš doaimma suomagillii, meänkieli dehe sámegillii heivehuvvo 8 kapihttalas 12 b § ja 25 kapihttalas 5 a§ skuvlálágas (2010:800). Lágas (2018:1367).

18 § Gielda mii gullo hálddašanguvlui galgá fállat dasa gii gáibida vejolašvuoda oažžut oasi dehe mávssolaš oasi dan bálvalusas ja fuolaheamis maid boarrásiidfuolaheapmi dárjo, bargiin geat máhttet suomagiela, meänkieli dehe sámegiela. Láhka. (2018:1367).

18 a § Gielda mii ii gullo soames hálddašanguvlui galgá fállat dasa gii gáibida vejolašvuoda oažžut oasi dehe mávssolaš oasi dan bálvalusas ja fuolaheamis maid boarrásiidfuolaheapmi dárjo, bargiin geat máhttet suomagiela, jiddisch, meänkieli, romani chib dehe sámegiela, jus gielddas leat bargit geain lea dakkár giellamáhttu. Seamma guoská gildii mii gullo dihto giela hálddašanguvlui ja gielddas leat eará gielat. Láhka (2018:1367).

18 b § Gielda galgá dakkár fuolaheami rámaid siste mii fállujuvvo 18 ja 18 a §§ jelgii váldit vára boarrásiid dárbbu seilluhit iežaset kultuvrralaš identitehta. Láhka (2018:1367).

18 c § Gielda galgá dieđihit dasa gii ohcá veahki boarrásiidfuolaheami rámaid siskkobealde vejolašvuoda dakkár bálvalussii ja fuolaheapmái mii addujuvvo 18 ja 18 a §§ jelgii. Láhka (2018:1367).

6. Spiehkastat

19 § Jus leat erenoamáš ákkat ráđđehus oažžu dieđihit mearrádusaid jus dihto eiseváldi mii lea ráđđehusa vuolde ii galgga heivehallat 8 §. Dát guoská maid gielddalaš eiseváldiid go regiovnnat ja gielddat leat ožžon fápmudeami ráđđehusas.

7. Mañjedárkkisteapmi jna.

20 § Mañjedárkkisteapmi galgá čađahuvvot, got hálddašaneiseválddit lea heivehallan dán lága. Ráđđehus dieđiha rávvagiin mas dehe main eiseváldiin lea vástu dárkkisteamis. Dát dárkkistanvástu ii mearkkaš mangelágán ráddjema dan bearráigeahččánvásttus mii eará eiseváldiin lea.

21 § Eiseváldi mas lea dárkkistanvástu galgá ráđđeaddimiin, diehtujuohkimiin ja sullasaččain doaimmain veahkehit eará hálddašaneiseváldiid lága heivehemiin.